

СТЕПАНЧЕНКО А.В.

**ПРЕДМЕТ ПОСЯГАННЯ У СТРУКТУРІ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ
ХАРАКТЕРИСТИКИ НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ З МЕТОЮ
ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ,
БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ АБО БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ**

**THE SUBJECT OF THE VIOLATION IN THE STRUCTURE OF THE CRIMINAL
CHARACTERISTICS OF THE ILLEGAL USE FOR THE PURPOSE OF OBTAINING
PROFIT OF HUMANITARIAN AID, CHARITABLE DONATIONS OR FREE AID**

Одним із ключових елементів криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги – є предмет посягання. У науковій статті висвітлюється його зміст. Основи тлумачення предмету кримінального правопорушення розкриті за змістом Законів України «Про гуманітарну допомогу» 1999 року та «Про благодійну діяльність та благодійні організації» 2012 року. Однак, слід враховувати й положення інших нормативно-правових актів, теоретичні й емпіричні джерела. Важливо, що згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 329, втратив чинність пункт 1 постанови Кабінету Міністрів України від 7 березня 2022 р. № 224 «Про затвердження переліку категорій товарів, що визнаються гуманітарною допомогою без здійснення процедури визнання таких товарів гуманітарною допомогою у кожному конкретному випадку, на період воєнного стану та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань гуманітарної допомоги». Такі зміни нормативно-правового регулювання порядку ввезення гуманітарної допомоги з одного боку, спрямовані на забезпечення її доступності для громадян, які потерпіли від дій росії як держави-агресора, спрямовані на задоволення базових потреб як цивільних, так і військових, але з іншого боку – можуть бути використані для різного роду зловживань. Проведені емпіричні дослідження засвідчили, що предметом незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги є: продовольство, санітарно-гігієнічні засоби, лікарські засоби та медичні вироби, одяг/взуття, технічні засоби, транспортні засоби, паливо та ін. Підкреслено, що гуманітарна допомога буде визнаватися предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, за умови відповідності всім визначеним нормативно-правовими актами ознакам, зокрема – відповідати Порядку пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2023 року № 953, оформлена згідно декларації про перелік товарів, що визнаються гуманітарною допомогою, відомості про котру містяться в автоматизованій системі реєстрації гуманітарної допомоги та ін.

Ключові слова: кримінальне провадження, нормативно-правові акти, кримінальне правопорушення, гуманітарна допомога.

One of the key elements of the forensic characterization of the illegal use of humanitarian aid, charitable donations or free assistance for profit is the subject of the offense. The scientific article highlights its content. The basics of interpreting the subject of a criminal offense are revealed in the content of the Laws of Ukraine “On Humanitarian Aid” of 1999 and “On Charitable Activities and Charitable Organizations” of 2012. However, the provisions of other regulatory legal acts, theoretical and empirical

sources should also be taken into account. It is important that according to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 20, 2022 No. 329, paragraph 1 of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 7, 2022 No. 224 “On Approval of the List of Categories of Goods Recognized as Humanitarian Aid without Carrying Out the Procedure for Recognizing Such Goods as Humanitarian Aid in Each Specific Case, for the Period of Martial Law and Amendments to Certain Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine on Humanitarian Aid” has become invalid. Such changes in the regulatory and legal regulation of the procedure for importing humanitarian aid, on the one hand, are aimed at ensuring its accessibility for citizens who have suffered from the actions of Russia as an aggressor state, aimed at meeting the basic needs of both civilians and military personnel, but on the other hand, they can be used for various kinds of abuse. Empirical studies have shown that the subject of illegal use for the purpose of profit from humanitarian aid, charitable donations or free assistance is: food, sanitary and hygienic products, medicines and medical products, clothing/footwear, technical means, vehicles, fuel, etc. It is emphasized that humanitarian aid will be recognized as the subject of a criminal offense provided for in Art. 201-2 of the Criminal Code of Ukraine, provided that it complies with all the signs specified by regulatory legal acts, in particular, it complies with the Procedure for the passage and accounting of humanitarian aid under martial law, approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 5, 2023 No. 953, is drawn up in accordance with the declaration on the list of goods recognized as humanitarian aid, information about which is contained in the automated system for registering humanitarian aid, etc.

Key words: *criminal proceedings, regulatory legal acts, criminal offense, humanitarian aid.*

Актуальність тема. Слід приділити увагу формуванню криміналістичної характеристики кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, а саме криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Адже лише пізнавши механізм кримінального правопорушення, його елементи – можна забезпечити ефективне досудове розслідування з метою досягнення завдань кримінального провадження. Стратегічно – мова йде про формування криміналістичної методики розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, а її обов’язковою складовою є відповідна криміналістична характеристика.

До одного із ключових елементів криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги є предмет посягання. Зупинимося на висвітленні його змісту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику розслідування кримінальних правопорушень, пов’язаних із сферою незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, висвітлено у таких дисертаційних дослідженнях: В.М. Шевців «Методика розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» (Харків, 2023) [1], В.М. Латишев «Основи методики розслідування шахрайства у сфері надання гуманітарної допомоги» (Дніпро, 2023) [2]. Однак, протиправна діяльність постійно зазнає змін, розвивається за своїми «законами», що обумовлює зміни криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги та її окремих елементів. Нині нагальною є потреба в комплексному висвітленні цієї тематики в контексті сучасних суспільних і правових реалій, особливостей розслідування кримінальних правопорушень за умов воєнного стану в Україні та подолання збройної агресії російської федерації. Вказані та інші обставини засвідчують актуальність досліджуваної проблематики.

Мета статті. Розкрити зміст предмету посягання у структурі криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Виклад основного матеріалу. Власне криміналістична характеристика складається за своїм змістом із кількох блоків інформації. Важливою складовою є саме кримінально-правова

[3, с. 539], яка визначає кримінальну протиправність діяння. Вона ґрунтується на аналізі складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України.

Сучасні дослідники у сфері кримінального права приділили увагу її формуванню. Так, О.С. Бондаренко та В.О. Савчук відзначають, що об'єктом незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги є суспільні відносини у сфері господарської діяльності. Однак, не зважаючи на місце розміщення аналізованої статті у структурі Кримінального кодексу України, не всі вчені розділяють цю думку. Зокрема, висловлюється припущення відносно доцільності віднесення незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, вчиненого з використанням службового становища, до числа корупційних кримінальних правопорушень. Адже, мета такого діяння, так само, як і мета корупційних кримінальних правопорушень – це незаконне збагачення [4, с. 360]. Відповідно, вказана наукова думка ще раз підтверджує наш висновок про складний механізм даного кримінального правопорушення, що вимагає комплексного підходу до його розгляду.

Отже, підсумуємо:

1) родовим об'єктом розглядуваного кримінального правопорушення виступають суспільні відносини у сфері господарської діяльності;

2) основним безпосереднім об'єктом цього кримінального правопорушення виступають відносини у сфері господарської діяльності, які пов'язані з гуманітарною допомогою, благодійними пожертвами, безоплатною допомогою, і які потребують ще більшої конкретизації з урахуванням змісту ст. 201-2 КК «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» [5, с. 388].

Слід додати, що дії з незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги можуть посягати і на інші групи суспільних відносин, наприклад, у сфері власності чи у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг. За цих умов слід ретельно з'ясувати всі складові механізму протиправної діяльності, й враховувати при кваліфікації дій правопорушника.

Як відзначає Г.О. Чорний, з огляду на принципи побудови окремої криміналістичної методики розслідування злочинів, у якій криміналістична характеристика посідає ключову позицію, й останню варто розглядати як інформаційну модель, у якій відбуваються якісно-кількісні показники ретроспективної спрямованості про типові ознаки, тобто ті, притаманні цьому масиву злочинів, і специфічні, які дають змогу відокремити його від інших груп злочинів. Водночас головною відмінністю цієї моделі є те, що всі елементи, які входять до її складу, становлять певну систему й розглядати їх у відриві один від одного недоцільно [6, с. 159].

Тобто, криміналістичну характеристику незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги слід тлумачити як інформаційну модель, що складається із елементів: предмету посягання, обстановки та способу вчинення кримінального правопорушення, слідової картини події, особи правопорушника та особи потерпілого.

Предмет посягання визначений за змістом Закону України «Про гуманітарну допомогу» 1999 року. Так, згідно п. 2 ст. 1 закону України «Про гуманітарну допомогу» 1999 року, гуманітарна допомога – цільова адресна безоплатна допомога у грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами з мотивів гуманності отримувачам гуманітарної допомоги в Україні або за кордоном, які потребують допомоги у зв'язку із соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, скрутним фінансовим становищем, введенням воєнного або надзвичайного стану, виникненням надзвичайної ситуації або тяжкою хворобою конкретної фізичної особи, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту у разі збройної агресії або збройного конфлікту [7].

Згідно п. 1 ст. 1 Закону України «Про гуманітарну допомогу» 1999 року, безоплатна допомога (пересилка, виконання робіт, надання послуг) – надання гуманітарної допомоги без будь-якої грошової, матеріальної або інших видів компенсацій донорам гуманітарної допомоги [7].

У юридичній літературі гуманітарну допомогу залежно від форми її надання класифікують таким чином: грошова; товарна; надання послуг; виконання робіт [8, с. 12]. Оскільки у ст. 201-2 КК фігурують лише «товари (предмети) гуманітарної допомоги» і «таке майно», нецільове використання гуманітарної допомоги, яка надається у вигляді виконання робіт чи надання

послуг, не утворює складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК. Сказане відноситься і до безоплатної допомоги (різновид гуманітарної допомоги), яка також може надаватися у вигляді виконання робіт і надання послуг [9, с. 103].

Згідно ч. 1 ст. 6 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» 2012 року, благодійною пожертвою визнається безоплатна передача благодійником коштів, іншого майна, майнових прав у власність бенефіціарів для досягнення певних, наперед обумовлених цілей благодійної діяльності, відповідно до цього Закону [10].

О.О. Дудоров та Р.О. Мовчан відзначають, що незважаючи на те, що благодійною пожертвою визнається безоплатна передача благодійником не тільки коштів та іншого майна, а й майнових прав, ч. 1 ст. 201-2 КК передбачає караність інших правочинів щодо розпорядження лише «таким майном». Виправданням такого законодавчого кроку може слугувати хіба що та обставина, що цивілістичне розуміння поняття майна охоплює не лише окремі речі та їх сукупність, а й майнові права та обов'язки (ст. 190 Цивільного кодексу України) [9, с. 103].

Отже, підсумовуючи наукову дискусію, слід зазначити, що предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, є:

а) безоплатна та гуманітарна допомога, яка має такі ознаки: надається на неоплачуваній основі; є адресованою конкретному отримувачеві; має цільовий характер; реалізується у грошовій або натуральній формі; надається у вигляді фінансової допомоги (пожертвувань), виконання певних робіт, надання певних послуг; отримувачі допомоги підпадають під ознаки категорій осіб, які її потребують [1, с. 39];

б) благодійна жертва, основними ознаками котрої є: безоплатність; спрямованість на сприяння законним інтересам набувачам такої допомоги в чітко визначених у ч. 2 ст. 3 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» 2012 року сферах благодійної діяльності, розвитку і підтримку цих сфер у суспільних інтересах; попередня визначеність і договореність про цілі такої жертви; предметом жертв є кошти, інше майно та майнові права; реалізація у формі передачі у власність бенефіціарів [1, с. 40].

З наведеного помітно, що спільними ознаками предмету кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, є їх безоплатне надання та цільова спрямованість [1, с. 40].

Важливим є положення, що предмети, що юридично не мають статусу гуманітарної допомоги, благодійних жертв або безоплатної допомоги у відповідності до законодавства, не можуть розглядатися як такі – навіть якщо вони, як і предмети гуманітарної допомоги, благодійних жертв або безоплатної допомоги спрямовуються на здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, цивільного захисту населення та його повсякденних потреб. Це не означає наявності прогалини у кримінальному законі, оскільки вчинення дій, зазначених у ст. 201-2 КК України «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних жертв або безоплатної допомоги», із предметами, що не належать до гуманітарної допомоги чи благодійних жертв, може кваліфікуватися за іншими статтями КК України, як от кримінальні правопорушення проти власності, кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності тощо [11, с. 23]. Відмінністю між аналізованими складами кримінальних правопорушень є те, що відповідальність за статтею 201-2 КК України в свою чергу пов'язана з вартістю предмета кримінального правопорушення, що не є обов'язковими ознаками основного складу правопорушення, які встановлені в нормах статей 190 та 191 КК України [5, с. 389].

Ще однією обов'язковою ознакою предмета посягання є визначений КК України розмір. У частині 2 Примітки до ст. 201-2 КК України визначено, що «дії, передбачені цією статтею, вважаються вчиненими у значному розмірі, якщо загальна вартість такої гуманітарної допомоги, благодійних жертв або безоплатної допомоги у триста п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян; у великому розмірі – якщо загальна вартість товарів, безоплатної допомоги або грошової допомоги у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян; у особливо великому розмірі – якщо загальна вартість товарів, безоплатної допомоги або грошової допомоги у три тисячі і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян» [12].

У 2025 році Верховною Радою України прийнятий закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» [13]. Він встановлює розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб з 1 січня 2025 року на рівні 3028 грн. У диспозиціях норм, які встановлюють адміністративну та кримінальну відповідальність, передбачений неоподатковуваний мінімум доходів громадян. Відповідно до п.5 р. XX Податкового кодексу України він встановлюється не в загальному

розмірі – 17,00 грн., а на рівні податкової соціальної пільги. Підпунктом 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 розділу IV Податкового кодексу України передбачено, що така пільга становить 50% прожиткового мінімуму для працездатних осіб станом на 1 січня звітного податкового року. Таким чином, розмір податкової соціальної пільги з 1 січня 2024 року становить 1514 грн [14].

Слід також зауважити, що правовий режим воєнного стану обумовлює особливості тлумачення предмета посягання.

Важливо, що згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року № 329 [15], втратив чинність пункт 1 постанови Кабінету Міністрів України від 7 березня 2022 р. № 224 «Про затвердження переліку категорій товарів, що визнаються гуманітарною допомогою без здійснення процедури визнання таких товарів гуманітарною допомогою у кожному конкретному випадку, на період воєнного стану та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань гуманітарної допомоги» [16]. Такі зміни нормативно-правового регулювання порядку ввезення гуманітарної допомоги з одного боку, спрямовані на забезпечення її доступності для громадян, які потерпіли від дій росії як держави-агресора, спрямовані на задоволення базових потреб як цивільних, так і військових, але з іншого боку – можуть бути використані для різного роду зловживань.

В.М. Шевців за результатами проведеного дослідження виокремив групи, що представляють типові предмети незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

1. Автомобілі, завезені на територію України як гуманітарна допомога на потреби Збройних Сил України.

2. Військове спорядження (військова амуніція та військові прилади), зокрема, спеціальні засоби індивідуального захисту як-то каски, виготовлені відповідно до військових стандартів або технічних умов, чи їх еквіваленти та спеціально призначені для них компоненти (підшоломи, амортизатори), бронежилети, виготовлені відповідно до військових стандартів, зокрема стандартів НАТО, або військових умов для потреб правоохоронних органів, Збройних Сил та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, інших суб'єктів, що здійснюють боротьбу з тероризмом відповідно до закону; нитки для виготовлення бронежилетів, тканини (матеріали) для виготовлення бронежилетів, бронеласти (бронеплити); тощо.

3. Продукти харчування. Зокрема, це можуть бути як консерви (овочеві, рибні, м'ясні, фруктові), крупи, свіжі та консервовані овочі/фрукти/ягоди, м'ясо (свіже/морожене/охолоджене/у вакуумі), риба/морепродукти (свіжа/морожена/охолоджена/у вакуумі), цукерки, шоколад, хліб, олія, вершкове масло, молочні продукти, чай, кава, питна вода.

4. Засоби гігієни (вологі серветки, сухі серветки, пелюшки дитячі та дорослі, гігієнічні прокладки/тампони, рідке мило, засоби дезінфекції, щітки для чищення зубів дорослі і дитячі, зубні пасти).

5. Різноразмірний одяг, взуття, інші речі побутового призначення.

6. Медичні засоби (маски медичні, респіратори, катетери для виведення сечі, рукавички, шприци та вата, тактичні аптечки, тощо).

7. Лікарські засоби (пігулки та сиропи, рідини медичного застосування).

8. Транспортні засоби спеціалізованого призначення для надання швидкої медичної допомоги.

9. Іграшки.

10. Інші об'єкти [1, с. 42–51].

Слід додати, що перелік предметів кримінального правопорушення за ст. 201-2 КК України слід систематизувати.

Так, згідно Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану» від 5 вересня 2023 року № 953 [17]:

– категорії товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до Порядку пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2023 року № 953 [18] (далі – Порядок), крім тих, які не належать до гуманітарної допомоги згідно із Законом України «Про гуманітарну допомогу» (за винятком нафтопродуктів, скрапленого газу, речовин, що використовуються як компоненти моторних палив, палива моторного альтернативного, спирту етилового для медичних цілей та фармацевтичної промисловості, електричної енергії), визнаються гуманітарною допомогою за декларативним принципом без прийняття відповідного рішення спеціально уповноваженими державними органами з питань гуманітарної допомоги;

– визнаються гуманітарною допомогою за декларативним принципом відповідно до Порядку транспортні засоби, які ввозяться на митну територію України для потреб закладів охорони здоров'я державної та комунальної форми власності або установ, уповноважених Міністерством охорони здоров'я на отримання лікарських засобів, медичних виробів, витратних матеріалів, медичного обладнання, засобів індивідуального захисту та інших товарів, необхідних для належного забезпечення сфери охорони здоров'я в умовах воєнного стану, а саме:

– легкові автомобілі з об'ємом двигуна не більш як 2000 куб. сантиметрів, крім легкових автомобілів, які визнаються гуманітарною допомогою відповідно до пункту 19 Порядку;

– легкові автомобілі з об'ємом двигуна не більш як 4200 куб. сантиметрів для потреб центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, крім легкових автомобілів, які визнаються гуманітарною допомогою відповідно до пункту 19 Порядку;

– автомобілі плагін-гібридні та електромобілі, вартість яких не перевищує 190 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня року, в якому вони ввозяться на митну територію України;

– транспортні засоби спеціального та спеціалізованого призначення (крім таксі, автомобілів інкасації);

– визнаються гуманітарною допомогою у випадках, визначених пунктом 19 Порядку, легкові автомобілі, що передаються для потреб військових формувань або закладів охорони здоров'я державної та комунальної форм власності або установ, уповноважених Міністерством охорони здоров'я на отримання лікарських засобів, медичних виробів, витратних матеріалів, медичного обладнання, засобів індивідуального захисту та інших товарів, необхідних для належного забезпечення сфери охорони здоров'я в умовах воєнного стану, без обмеження об'єму двигуна таких автомобілів [17].

У свою чергу проведені емпіричні дослідження засвідчили, що предметом посягання щодо незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги є:

- продовольство (вважають 67,4% слідчих та 69,4% детективів);
- санітарно-гігієнічні засоби (66,7% слідчих та 72,2% детективів);
- лікарські засоби та медичні вироби (62,5% слідчих та 75,0% детективів);
- одяг/взуття (47,2% слідчих та 55,5% детективів);
- технічні засоби (48,6% слідчих та 44,4% детективів);
- транспортні засоби (62,5% слідчих та 72,2% детективів);
- паливо (27,8% слідчих та 27,7% детективів);
- інше (9,0% слідчих та 22,2% детективів).

За основу виокремлення видів гуманітарної допомоги обрано зміст Декларації про перелік товарів, що визнаються гуманітарною допомогою, що є додатком 1 до Порядку пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану від 5 вересня 2023 року № 953.

Слід підкреслити, щоб гуманітарна допомога визнавалася предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, вона має відповідати всім визначеним нормативно-правовими актами ознакам.

Зокрема, оформлена відповідно до Декларації про перелік товарів, що визнаються гуманітарною допомогою і супроводжуватися наявною інформацією щодо наступних реквізитів: повне найменування отримувача гуманітарної допомоги; код згідно з ЄДРПОУ отримувача гуманітарної допомоги; номер отримувача в Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги; унікальний код гуманітарної допомоги, наданий автоматизованою системою реєстрації гуманітарної допомоги; прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) особи, що здійснює декларування; марка машини; номер машини; донор гуманітарної допомоги, адреса, країна; вид гуманітарного вантажу та ін.

Згідно п. 2 Порядку пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2023 року № 953, формування та/або подання декларації про перелік товарів, що визначаються гуманітарною допомогою, за формою згідно з додатком 1 (далі – декларація) здійснюється в електронній формі через єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» або через автоматизовану систему реєстрації гуманітарної допомоги, процеси якої визначено Положенням про автоматизовану систему реєстрації гуманітарної допомоги, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 927 [19], або в паперовій формі безпосередньо в пункті пропуску через державний кордон України [18].

Реєстрація отримувача в Єдиному реєстрі, внесення інформації про перелік товарів, що визнаються гуманітарною допомогою, формування та/або подання інвентаризаційного опису гуманітарної допомоги за формою згідно з додатком 2, формування та/або подання звіту про наявність і розподіл гуманітарної допомоги за формою згідно з додатком 3 здійснюються з використанням автоматизованої системи та з урахуванням особливостей, визначених Порядком пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану від 5 вересня 2023 року № 953 [18].

Висновок. Таким чином, у процесі розслідування, однією із обставин яка підлягає доказуванню згідно ст. 91 КПК України, є «1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення)» [20]. Встановлення предмету кримінального правопорушення є обов'язковим у процесі доказування та при побудові його криміналістичної характеристики. Тому встановлення правового статусу товарів як гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, із дотриманням вимог всіх нормативно-правових актів України, є обов'язковим у кримінальному провадженні, і вказане завдання має вирішуватися слідчим першочергово.

Список використаних джерел:

1. Шевців В.М. Методика розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги : монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 292 с.
2. Латишев В. П. Основи методики розслідування шахрайства у сфері надання гуманітарної допомоги : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Дніпро, 2025. 226 с.
3. Ушканенко Е. О. Криміналістична характеристика прийняття пропозиції, обіцянки або одержання суддями неправомірної вигоди. *Право і суспільство*. 2024. № 2. С. 532–540. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.2.75>
4. Бондаренко О.С., Савчук В.О., Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги: аналіз законодавчої новели. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 359–362. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-1/87>
5. Котовщиков Р.А. Об'єкт складу незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №5. С. 386-390. http://www.lsej.org.ua/5_2024/98.pdf
6. Чорний Г. Криміналістична характеристика злочинів терористичної спрямованості: теоретичні проблеми формування на сучасному етапі. *Публічне право*. 2020. № 3 (39). С. 156–163. URL: <https://doi.org/10.32782/2306-9082/2020-39-17>
7. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22 жовтня 1999 року № 1192-XIV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>
8. Коваль Н. О. Підстави та порядок переміщення гуманітарної допомоги через митний кордон України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2014. 19 с.
9. Дудоров О.О., Мовчан Р. О., Кримінально-правова заборона щодо незаконного використання гуманітарної допомоги: сумнівна законодавча новела. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2022. Вип. 2 (98). С. 99–115. URL: <https://luhbuletin.dnuvs.ukr.education/index.php/main/article/view/80/76>
10. Про благодійну діяльність та благодійні організації : закон України від 5 липня 2012 року № 5073-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>
11. Дудоров О., Мовчан Р., Каменський Д. Кримінальна відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги: проблеми кваліфікації та вдосконалення законодавства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 1 (122). С. 21–37.
12. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт.2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
13. Про Державний бюджет України на 2025 рік : Закон України від 19 листопада 2024 року № 4059-IX. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>
14. Суми для притягнення до кримінальної відповідальності у 2025 році. *Bargen*. URL: <https://bargen.com.ua/2024/01/02/sumy-dlya-prytyahennya-do-kryminal-noyi-vidpovidalnosti-u-2024-2/>
15. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 1 березня 2022 р. № 174 та визнання таким, що втратив чинність, пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від

7 березня 2022 р. № 224 : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 року №329. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-2022-%D0%BF#Text>

16. Про затвердження переліку категорій товарів, що визнаються гуманітарною допомогою без здійснення процедури визнання таких товарів гуманітарною допомогою у кожному конкретному випадку, на період воєнного стану та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань гуманітарної допомоги : Постанова Кабінету Міністрів України від 7 березня 2022 р. № 224. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/224-2022-п#Text>

17. Деякі питання пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2023 року № 953. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/953-2023-%D0%BF#Text>

18. Порядок пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2023 року № 953. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/953-2023-%D0%BF#n19>

19. Положення про автоматизовану систему реєстрації гуманітарної допомоги : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 927. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/927-2020-%D0%BF#n13>

20. Кримінальний процесуальний кодекс України : прийнятий 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>